

WPŁYW FUNDUSZU LEŚNEGO NA WARTOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH POZYCJI BILANSU FINANSOWEGO GOSPODARSTWA LEŚNEGO

Krzysztof Adamowicz¹✉, Artur Dyrzcz², Piotr Szczypa³, Adam Zydroń⁴,
Krzysztof Michalski⁵, Hubert Szramka¹

¹Katedra Ekonomiki Leśnictwa, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
ul. Wojska Polskiego 71C, 60-625 Poznań

²Nadleśnictwo Wołów,
ul. Leśna 37, 56-100 Wołów

³Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie
ul. Przyjaźni 1, 62-510 Konin

⁴Zakład Geodezji i Kartografii Środowiska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
ul. Piątkowska 94, 60-649 Poznań

⁵Nadleśnictwo Katowice
ul. Kijowska 37B, 40-754 Katowice

ABSTRAKT

Gospodarstwa leśne realizują zadania w zróżnicowanych warunkach przyrodniczych i ekonomicznych. Ma to wpływ na finansowe aspekty realizacji gospodarki leśnej. Oznacza, że jednostki gospodarujące w korzystnych warunkach osiągają dodatkowe (nadzwyczajne) efekty ekonomiczne o charakterze renty różniczkowej, natomiast jednostki gospodarujące w warunkach mniej korzystnych są ich pozbawione. W praktyce w leśnictwie można znaleźć dwie formy stosowanych systemów finansowania gospodarki leśnej. Jedna jest ściśle związana z budżetem państwa i polega na finansowaniu gospodarki leśnej z budżetu, a druga polega na redystrybucji części dochodu wszystkich jednostek gospodarki leśnej. W Polsce stosuje się inne rozwiązanie. Redystrybucja funduszy odbywa się za pośrednictwem instrumentu finansowego, którym jest fundusz leśny (FL). Przepływy finansowe związane z nim mają wpływ na określone składniki bilansu. Ponieważ dane z tego bilansu są wykorzystywane w analizach wskaźników sytuacji finansowej nadleśnictw, istotnym elementem metodologicznym jest identyfikacja wpływu przepływów środków związanych z FL na konkretne pozycje bilansu. Dlatego w opracowaniu przedstawiono wpływ rozliczeń sektorowych związanych z FL na zmiany poszczególnych pozycji w bilansach gospodarstw leśnych. Redystrybucja funduszu leśnego wpływa na wybrane pozycje bilansu nadleśnictwa. Zaobserwowano odmienny wpływ na składniki bilansu w nadleśnictwach będących płatnikami netto i płatnikami brutto. Dodatnia wartość salda z rozliczeń wewnątrzbranżowych powoduje proporcjonalny wzrost sum bilansowych, gdyż zarówno inwestycje krótkoterminowe po stronie aktywów, jak i wynik finansowy (zysk netto) po stronie pasywów rosną o identyczną wartość. Ujemna wartość salda z rozliczeń wewnątrzbranżowych nie powoduje zmian sum bilansowych, zmienia się natomiast struktura finansowania w obrębie pasywów, gdyż wynik finansowy netto ulega obniżeniu o wartość, o jaką wzrastają zobowiązania krótkoterminowe. W tym przypadku aktywa nie ulegają zmianie.

Słowa kluczowe: bilans, analiza wskaźnikowa, fundusz leśny, rachunkowość

WSTĘP

Właściwy podział dodatkowych efektów ekonomicznych, będących wynikiem uwarunkowań przyrodniczych (renta różniczkowa), jest jednym z podstawowych zagadnień ekonomicznych, mogących zapewnić samofinansowanie oraz osiąganie dodatnich wyników działalności gospodarstw leśnych (Petrasova i Gecovic, 1995). Ma to szczególne znaczenie zwłaszcza wtedy, kiedy oprócz zadań ekonomicznych realizowane są cele pozaprodukcyjne (Piekutin i Gruchała, 2006). Dodatkowo gospodarstwa leśne wypełniają swoje zadania w zróżnicowanych warunkach przyrodniczych i ekonomicznych, co wpływa na finansowe aspekty gospodarowania (Adamowicz i in., 2016a; 2016b; Białczyk i Molendowski, 2006; Gostolek i Adamowicz, 2016; Kożuch i Adamowicz, 2016; Marszałek, 1987). Oznacza to, że jednostki gospodarujące w korzystnych warunkach osiągają dodatkowe (nadzwyczajne) efekty ekonomiczne o charakterze renty różniczkowej, natomiast jednostki prowadzące działalność w mniej korzystnych warunkach są tych efektów pozbawione (Blaug, 1994) i w konsekwencji mogą mieć trudności z samofinansowaniem. W realizacji wielofunkcyjnej gospodarki leśnej istotne znaczenie mają kosztochłonne czynniki środowiskotwórcze i ogólnospołeczne. W rezultacie w poszczególnych gospodarstwach leśnych odnotowuje się przypadki nieproporcjonalnej relacji kosztów do przychodów, co może determinować poziom osiągniętej przez nie rentowności oraz wpływać na dostępność środków finansowych. Drugi system finansowania gospodarki leśnej jest związany z pokrywaniem kosztów działalności z uzyskiwanych przychodów. Dodatkowo na finansowy aspekt funkcjonowania administracji leśnej realizującej gospodarkę leśną ma wpływ zmieniająca się sytuacja na rynku surowca drzewnego (Adamowicz i in., 2016c; Adamowicz i Noga, 2014; Ratajczak, 2011). W praktyce oznacza to, że część jednostek administracyjnych nie jest w stanie wygospodarować środków finansowych pozwalających na zachowanie zasady samofinansowania. W tej sytuacji jednym z podstawowych zadań systemu finansowego nadleśnictw jest kształtowanie przepływu strumieni środków pieniężnych umożliwiające terminową realizację zaplanowanych przedsięwzięć gospodarczych we wszystkich jednostkach, bez względu na warunki, w jakich one gospodarują.

W praktyce można spotkać się z dwiema zasadniczymi formami systemu finansowego leśnictwa. Pierwsza z nich, ściśle związana z budżetem państwa, polega na finansowaniu gospodarki leśnej z tegoż budżetu i jest właściwa dla takich organizacji publicznych, jak jednostki budżetowe i zakłady budżetowe, między innymi występujące w Niemczech i Szwajcarii. System ten charakteryzuje się znaczącym udziałem budżetu państwa w redystrybucji środków finansowych. Tym samym jest on zbiurokratyzowany, działa z opóźnieniem i wymaga ponoszenia dodatkowych kosztów, choćby z tytułu rozliczeń, a także jest wrażliwy na wpływy różnych grup nacisku (Fajferek, 1999). System ten jednak jest niezgodny z głoszoną i akceptowaną w polityce Unii Europejskiej (UE) zasadą deregulacji sprowadzającą się do idei: „im mniej udziału państwa, tym lepiej” (Klocek, 2000; Piekutin i Gruchała, 2006). Drugi system finansowania jest oparty na pokrywaniu kosztów działalności z wypracowanych przychodów, czyli na zasadzie samofinansowania. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP) działa właśnie na zasadzie samofinansowania, pomimo że ta forma jest właściwa dla skomercjalizowanych gospodarstw leśnych (Szramka i in., 2016). W tej sytuacji, w celu zapewnienia stabilności finansowej nadleśnictw, w strukturach finansowych PGL LP utworzono fundusz leśny (FL). Jest on przede wszystkim mechanizmem redystrybucji środków pochodzących z nadleśnictw dochodowych (generujących nadwyżki finansowe) do jednostek deficytowych. Pogląd ten podzielają między innymi: Kolodziejczyk (2004), Hołuj (2006), Piekutin i Gruchała (2006), Dyduch i Kożuch (2007), Bartniczak (2009), Janeczko i Mandziuk (2010), Dyduch (2012a; 2012b), Adamowicz i Szczypa (2014) oraz Barczak i Kowalewska (2014).

Sprawozdania finansowe są ważnym źródłem informacji, za pomocą którego przedsiębiorstwa i różnego rodzaju instytucje prezentują swoją działalność majątkową i finansową. Treść i forma zewnętrznych raportów finansowych jest regulowana przez rachunkowość (Herbohn i Herbohn, 2006). Współcześnie rachunkowość można określić jako system informacyjny ukierunkowany na pomiar oraz wycenę przez pozyskiwanie, przetwarzanie i prezentowanie informacji finansowych i niefinansowych dotyczących zdarzeń przeszłych, teraźniejszych oraz przyszłych

z zastosowaniem metod i technik pozostających w poszanowaniu wielowiekowych, niezmiennych reguł postępowania (Szczypa, 2016). Dane rachunkowe, w tym w szczególności bilanse przedsiębiorstw lub gospodarstw, służyć mogą i służyć do wykonywania wielu analiz ekonomicznych. Dane źródłowe, pochodzące z różnych jednostek, wykorzystywane do tych analiz muszą być jednorodne pod względem formalnych zasad ich księgowania i wyceny. Na konieczność standaryzacji przepisów księgowych w tym zakresie zwraca uwagę wielu autorów, np. Van Hulle (1997), Kriström i Skånberg (2001) Whittington (2005), Henderson i in. (2006), Argiles i Slof (2001) oraz Elad (2004). Jak wiadomo, obecnie istnieją Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF). Standardy te formalnie po raz pierwszy pojawiły się w polskim systemie regulacji rachunkowości w 2000 roku (Dadacz i Gdański, 2005). Została wtedy przeprowadzona kompleksowa nowelizacja ustawy o rachunkowości z 1994 roku. Jednym z głównych celów reformy było dostosowanie przepisów polskich do rozwiązań MSSF. Wpisywało się to w strategię Unii Europejskiej, która zobligowała kraje członkowskie do zastosowania MSSF przez spółki giełdowe najpóźniej do 2005 roku. Zważywszy na fakt, iż przepisy znowelizowanej ustawy o rachunkowości weszły w życie od początku 2002 roku, można uznać, że Polska była w awangardzie krajów europejskich pod względem zastosowania MSSF (a przecież pewne rozwiązania MSSF przyjęto już w ustawie z 1994 roku). W literaturze przedmiotu można spotkać wiele opracowań wykorzystujących analizę wskaźnikową do analiz problemów ekonomiczno-finansowych nadleśnictw, np. Jurek i Sobczak (2006), Ankudo-Jankowska (2007), Mikołajczyk (2012), Ankudo-Jankowska i Glura (2016) oraz Kożuch i Ryś (2016). Redystrybucja środków FL, która ma wpływ na bilans, utrudnia określenie poziomu różnego rodzaju wskaźników ekonomicznych odzwierciedlających rzeczywistą pozycję finansową nadleśnictw. W praktyce dość często spotyka się prace poświęcone temu zagadnieniu wykorzystujące jako dane źródłowe rzeczywiste informacje bilansowe bez uwzględnienia wpływu FL na poszczególne jego składniki.

Jak podaje Kowalczewski (2008), szczególną cechą nauk o zarządzaniu jest ich silne powiązanie z praktyką. Wynika z tego, że rozważania i badania

naukowe na temat zarządzania (w tym dotyczące rachunkowości) mają tym większy sens, im bardziej odpowiadają potrzebom praktyki, a przede wszystkim prowadzą do jej usprawnienia. Mając na uwadze powyższe spostrzeżenie, postanowiono przeanalizować zasady księgowania środków finansowych związanych z przepływami FL w nadleśnictwach, w celu identyfikacji wpływu redystrybucji środków z tego funduszu na składniki sporządzanego corocznie bilansu finansowego.

MATERIAŁ I METODY

W pierwszym etapie badań dokonano przeglądu zasad księgowania przepływów finansowych związanych z FL w nadleśnictwach. Badania przeprowadzono na podstawie doświadczeń własnych autorów popartych publikacjami naukowymi i opiniami środowiska naukowego oraz praktyków gospodarczych zajmujących się rachunkowością, w tym rachunkowością zarządczą. Ponadto posłużono się obserwacją jakościową, ustrukturyzowaną – polegającą na analizie dokumentacji finansowej 33 nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, oraz opiniami kadry menedżerskiej PGL LP, w tym pracowników działów finansowo-księgowych. Wykorzystane instrumenty badawcze przyczyniły się do identyfikacji wpływu przepływów finansowych związanych z FL na poszczególne składniki bilansu finansowego nadleśnictw. W ocenie wpływu tych przepływów na poszczególne pozycje bilansowe brano pod uwagę zmianę wartości pozycji bilansowej o wartość salda odpisów i dotacji związanych z FL.

WYNIKI I DYSKUSJA

W ujęciu ogólnym problem standaryzacji rachunkowości został rozwiązany. Specyfika gospodarki leśnej wymaga jednak dodatkowych regulacji dotyczących rachunkowości (Sadowska, 2015; Szczypa, 2016). Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, jak każda inna jednostka gospodarcza podlegająca przepisom ustawy o rachunkowości, przyjęło swój model systemu rachunkowości finansowej jako obligatoryjny podsystem rachunkowości. Z uwagi na obowiązującą strukturę organizacyjną PGL LP najwięcej bieżących obowiązków prowadzenia rachunkowości odbywa się

na poziomie nadleśnictw. Zasady rachunkowości są obligatoryjne dla wszystkich podmiotów gospodarczych, ale sama rachunkowość nie jest prowadzona w takim samym zakresie w każdej jednostce gospodarczej. Dodatkowo specyficzne uwarunkowania gospodarki leśnej oraz pozycja monopolisty na rynku produkcji i sprzedaży drewna sprawia, że rachunkowość prowadzona w nadleśnictwach, w porównaniu z innymi jednostkami gospodarczymi, odznacza się pewnymi specyficznymi cechami (Szczypa, 2016). Jedną z nich jest odpowiednie księgowanie środków FL który, jak podaje Hołuj (2006), oprócz funduszu ochrony gruntów rolnych (FOGR), jest drugim funduszem ekologicznym stosowanym w Polsce.

W części nadleśnictw środki uzyskane ze sprzedaży drewna nie równoważą nakładów ponoszonych przez te nadleśnictwa na prowadzenie gospodarki leśnej i jest konieczne dofinansowanie zewnętrzne. Sytuacja ta powoduje, że część nadleśnictw otrzymuje z funduszu mniej środków finansowych niż do niego wpłaca, a część odwrotnie. Korzystając z nomenklatury przyjętej w omawianiu budżetu UE (Redo, 2011), można te nadleśnictwa nazwać płatnikami netto, a nadleśnictwa, które otrzymują więcej środków niż wpłacają do funduszu – nadleśnictwami beneficjentami lub płatnikami brutto. Podział ten jest konieczny, ponieważ na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że przepływy finansowe związane z redystrybucją FL będą odmiennie wpływały na poszczególne pozycje zawarte w bilansach nadleśnictw netto i brutto.

Zgodnie z zasadami rachunkowości w nadleśnictwach będących płatnikami netto, w których występuje dodatnia wartość salda między odpisem na FL a dotacją z tego funduszu, zaksięgowanie przepływów związanych z FL powoduje wzrosty po stronie zarówno aktywów, jak i pasywów. Dodatnia różnica między wysokością wpłaty środków finansowych na FL i otrzymaną z tego funduszu dotacją powoduje wzrost inwestycji krótkoterminowych, to natomiast wpływa na zwiększenie aktywów obrotowych, a to skutkuje wzrostem aktywów ogółem (suma aktywów). Jednocześnie następuje również zwiększenie pasywów. Dodatnia wartość salda z rozliczeń wewnątrzbranżowych powoduje proporcjonalny wzrost sum bilansowych, gdyż inwestycje krótkoterminowe po stronie aktywów oraz wynik finansowy (zysk netto) po stronie pasywów rosną o identyczną wartość (tab. 1).

W nadleśnictwach będących beneficjentem środków z FL (płatnik brutto), w których występuje ujemne saldo między wielkością odpisu i dotacją z tego funduszu, zmiany spowodowane przepływami finansowymi omawianego funduszu wpływają wyłącznie na stronę pasywów bilansu. W tym przypadku następuje zmniejszenie w pozycji bilansu zysk (strata) netto, a co za tym idzie zmniejsza się wartość pozycji kapitał własny. Jednocześnie następuje wzrost zobowiązań krótkoterminowych, co powoduje również zwiększenie zobowiązań i rezerw na zobowiązania. Wynika z tego, że ujemna wartość salda z rozliczeń wewnątrzbranżowych nie wpływa na zmiany sum bilansowych, natomiast zmienia się struktura finansowania w obrębie pasywów, gdyż wynik finansowy netto ulega obniżeniu o taką wartość, o jaką wzrastają zobowiązania krótkoterminowe (tab. 1).

Przytoczone wyniki badań wskazują na wpływ przepływów finansowych związanych z FL na wybrane pozycje bilansu. Jak zauważono wcześniej, informacje bilansowe są wykorzystywane w licznych analizach ekonomicznych. Z analizy literatury przedmiotu wynika, że w praktyce najważniejsze znaczenie mają wskaźniki, których konstrukcja jest oparta na dwóch podstawowych grupach aktywów, czyli majątku trwałym i obrotowym (Ankudo-Jankowska, 2007; Hamrol, 2004; Leszczyński i Skowronek-Mielczarek, 2000; Sierpińska i Jachna, 1997). Sierpińska i Jachna (1997), zgadzając się z przedstawionym twierdzeniem, jednocześnie zalecają poszerzyć analizę sytuacji majątkowej o badanie struktury wewnętrznej ważniejszych pozycji bilansu. Bednarski (2001) uważa, że poprawna ocena udziału majątku trwałego i zmian zachodzących w jakości środków trwałych powinna uwzględniać dodatkową analizę z wykorzystaniem bardziej szczegółowych wskaźników. We wstępnej analizie majątku podstawowe znaczenie przypisuje się wskaźnikom dynamiki, a wskaźniki struktury stanowią istotne ich uzupełnienie (Gos i in., 2014; Leszczyński i Skowronek-Mielczarek, 2000; Waśniewski i Skoczylas, 2002). Tarczyński i Łuniewska (2003) w ocenie przedsiębiorstw stosują wskaźniki opisujące cztery podstawowe obszary działalności przedsiębiorstwa, tj. rentowność, płynność, sprawność zarządzania i zadłużenie. Węgrzyn (2013) zaproponował rozszerzenie analizy o dynamikę wskaźników finansowych mierzoną poprzez względne tempo ich przyrostu.

Tabela 1. Wpływ przepływów finansowych funduszu leśnego na pozycje bilansowe nadleśnictw będących płatnikami netto i brutto

Table 1. The effect of financial flows of the Forest Fund on balance items of forest divisions being net and gross payers

Pozycje bilansowe Balance items	Płatnik netto Net payer	Płatnik brutto Gross payer
A. Aktywa trwałe – Fixed assets	–	–
B. Aktywa obrotowe – Operating assets	↑	–
I. Zapasy – Stocks	–	–
II. Należności – Receivables	–	–
III. Inwestycje krótkoterminowe – Short-term investments	↑	–
IV. Rozliczenia krótkoterminowe czynne – Deferred charges	–	–
Suma aktywów – Total assets	↑	–
A. Kapitał własny – Equity capital	↑	↓
I. Kapitał zasobów Lasów Państwowych – Capital of State Forests resources	–	–
II. Kapitał z aktualizacji wyceny – Capital from revaluation	–	–
III. Zysk (strata) netto – Net profit (loss)	↑	↓
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania – Liabilities and provisions for liabilities	–	↑
I. Rezerwy – Provisions	–	–
II. Zobowiązania długoterminowe – Long-term liabilities	–	–
III. Zobowiązania krótkoterminowe – Short-term liabilities	–	↑
IV. Rozliczenie międzyokresowe czynne – Deferred charges	–	–
Suma pasywów – Total liabilities	↑	–

↑ – wzrost wartości pozycji bilansowej o wartość salda.

↓ – spadek wartości pozycji bilansowej o wartość salda.

– – bez zmian.

↑ – increase in value of a balance item by the balance value.

↓ – decrease in value of a balance item by the balance value.

– – no change.

Z kolei Hadaś-Dyduch (2014) stosuje metody taksonomiczno-sieciowe do wyznaczania syntetycznego miernika rozwoju. Przytoczone przykłady badań ekonomicznych przedsiębiorstw na podstawie wskaźnikowej analizy finansowej wykorzystują jako informacje źródłowe dane bilansowe. Pamiętać należy, że analiza wskaźnikowa jest tą częścią analizy finansowej, która stanowi jej uogólnienie i spojrzenie na całościowe funkcjonowanie przedsiębiorstw poprzez pryzmat kształtowania się określonych relacji finansowych. Relacje te umożliwiają poznanie i ocenę faktów, opracowanie sposobów usprawnienia funkcjonowania przedsiębiorstw oraz określenie skutków ekonomiczno-finansowych proponowanych decyzji (Leszczyński i Skowronek-Mielczarek, 2004). Wykonanie tej

analizy musi więc odbywać się na podstawie właściwych, niebudzących wątpliwości danych źródłowych. Tymczasem Buraczewski (2000), Szramka (1997) oraz Adamowicz i in. (2014), analizując wybrane wskaźniki finansowe, zwrócili uwagę na trudności w ocenie tą metodą bieżącej działalności nadleśnictw. Jako istotne utrudnienie, oprócz braku przyjętych wartości progowych i zobiektywizowanych baz porównawczych, badawcze uznali fakt, że pozycje bilansowe w nadleśnictwach są zniekształcone przez funkcjonowanie FL. Według Ankudo-Jankowskiej (2005), poprawność analizy wskaźnikowej nadleśnictw wymaga eliminacji wpływu FL na wyniki z działalności operacyjnej i gospodarczej nadleśnictw. Wspomniana autorka stawia tezę, że FL w istotny sposób może zniekształcać bilans

i wynik dalszych badań. Zostało to zresztą potwierdzone w niniejszym opracowaniu. W tej sytuacji można wnioskować, że prawidłowa analiza wskaźnikowa stosowana do oceny rzeczywistej efektywności działalności operacyjnej i gospodarczej oraz klasyfikacja nadleśnictw powinny opierać się na danych źródłowych po korekcie obciążeń i dopłat z FL. Adamowicz i in. (2014), przy okazji oceny rentowności nadleśnictw za pomocą syntetycznych wskaźników rentowności kapitału własnego i poziomu płynności bieżącej, stwierdzili, że redystrybucja środków FL wpływała na ocenę badanej rentowności nadleśnictw. Udowodnili, że ocena sytuacji finansowej nadleśnictw na podstawie dwóch podstawowych wskaźników, a mianowicie rentowności kapitałów własnych i poziomu płynności bieżącej jest utrudniona z uwagi na wpływ redystrybucji środków FL. Dodatkowo zwrócili uwagę, że zasada subsydiarności nie może być stosowana w gospodarce leśnej z powodu rozbieżności między wynikiem finansowym i ekonomicznym poszczególnych nadleśnictw. Należy domniemywać, że taki wpływ będzie odnotowywany za każdym razem, gdy do badań wskaźnikowych zostaną wykorzystane dane bilansowe.

Autorzy prezentowanego opracowania mają nadzieję, że identyfikacja wpływu redystrybucji FL na poszczególne pozycje bilansu przyczyni się do ułatwienia prowadzenia badań związanych z oceną działalności gospodarczej nadleśnictw z wykorzystaniem tak popularnego narzędzia badawczego, jakim jest analiza wskaźnikowa.

WNIOSKI

1. Redystrybucja funduszu leśnego wpływa na wybrane pozycje bilansu nadleśnictwa. Zaobserwowano odmienny wpływ na składniki bilansu w przypadku nadleśnictw będących płatnikami netto i płatnikami brutto.
2. Dodatnia wartość salda z rozliczeń wewnątrzbranżowych powoduje proporcjonalny wzrost sum bilansowych, gdyż inwestycje krótkoterminowe po stronie aktywów oraz wynik finansowy (zysk netto) po stronie pasywów rosną o identyczną wartość.
3. Ujemna wartość salda z rozliczeń wewnątrzbranżowych nie wpływa na zmiany sum bilansowych, natomiast zmienia się struktura finansowania w obrębie pasywów, gdyż wynik finansowy netto

ulega obniżeniu o taką wartość, o jaką wzrastają zobowiązania krótkoterminowe. W tym przypadku aktywa nie ulegają zmianie.

4. Skuteczna analiza wskaźnikowa z wykorzystaniem informacji z bilansu nadleśnictw wymaga przeprowadzenia wcześniejszej korekty wybranych pozycji aktywów i/lub pasywów o obciążenia i dopłaty z FL.

PIŚMIENNICTWO

- Adamowicz, K., Dyrz, A., Szramka, H. (2014). Wpływ redystrybucji środków funduszu leśnego na rentowność nadleśnictw. *Sylvan*, 158(7), 483–490.
- Adamowicz, K., Gostołek, R., Jaszczak, R., Szczypa, P., Szramka, H. (2016a). Ocena wpływ wybranych zabiegów hodowlanych i typów siedliskowych lasu na koszt pozyskania surowca drzewnego w czyszczeniach i trzebieżach. *Sylvan*, 160(12), 993–1002.
- Adamowicz, K., Kożuch, A., Jaszczak, R. (2016b). Koncepcja wykorzystania analizy ex post do sporządzania aneksu ekonomicznego planu urządzenia lasu. *Sylvan*, 160(11), 883–892.
- Adamowicz, K., Noga, T. (2014). Wielowymiarowa analiza bankructwa przedsiębiorstw w przemyśle drzewnym. *Sylvan*, 158(9), 643–650.
- Adamowicz, K., Szramka, H., Starosta-Grała, M., Szczypa, P. (2016c). Eksport i import surowca drzewnego w wybranych krajach Unii Europejskiej. *Sylvan*, 160(3), 179–186.
- Adamowicz, K., Szczypa, P. (2014). Możliwości wykorzystania rachunkowości zarządczej w Lasach Państwowych. *Pr. Nauk. Uniw. Ekon. Wroc.*, 344, *Rachunkowość a Controlling*, 13–24.
- Ankudo-Jankowska, A. (2005). Problemy analizy wskaźnikowej działalności gospodarczej nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. Maszynopis rozprawy doktorskiej wykonanej w Katedrze Ekonomiki Leśnictwa, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.
- Ankudo-Jankowska, A. (2007). Teoretyczne aspekty oceny sytuacji majątkowej jednostki gospodarczej na podstawie wstępnej analizy bilansu. *Zarządz. Ochr. Przyn. Las.*, 1, 127–133.
- Ankudo-Jankowska, A., Glura, J. (2016). Ocena wykorzystania mierników księgowych do badania rentowności Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. *Leśn. Pr. Bad.*, 77(2), 158–165.
- Argiles, J. M., Słof, E. J. (2001). New opportunities for farm accounting. *Eur. Account. Rev.*, 10(2), 61–383.

- Barczak, A., Kowalewska, E. (2014). Źródła finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska w Polsce – przegląd stosowanych rozwiązań. *Prawo Budż. Państw. Samorz.*, 2(1), 37–58.
- Bartniczak, B. (2009). Fundusz ochrony gruntów rolnych oraz fundusz leśny jako ekologiczne fundusze celowe. *Equilibrium*, 3(2), 89–97.
- Bednarski, L. (2001). *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*. Warszawa: PWE.
- Białczyk, W., Molendowski, F. (2006). Pracochłonność i koszty prac leśnych w wybranych typach siedliskowych lasu. *Inż. Roln.*, 2, 111–118.
- Blaug, M. (1994). *Teoria ekonomii. Ujęcie retrospektywne*. Warszawa: PWN.
- Buraczewski, A. (2000). Wstępna próba analizy wybranych wskaźników nadleśnictwa Lasów Państwowych. *Pr. Kom. Nauk Roln. Kom. Nauk Leśn. PTPN*, 88, 13–19.
- Dadacz, J., Gdański, J. (2005). MSR w polskim prawie bilansowym – szansa czy problem? *Rachunkowość*, 4, 3–6.
- Dyduch, A. (2012a). Budżetowanie kosztów w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. *Pr. Nauk. Uniw. Ekon. Wroc.*, 252, 88–103.
- Dyduch, J. (2012b). Analiza i ocena funkcjonowania Funduszu Leśnego w latach 2002–2010. *Zesz. Nauk. Pol. Tow. Ekon.*, 13, 309–318.
- Dyduch, J., Kożuch, M. (2007). Wykorzystanie Funduszu Leśnego i Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych w Polsce. *Zesz. Nauk. AE Krak.*, 732, 75–94.
- Elad, C. (2004). Fair value accounting in the agricultural sector: some implications for international accounting harmonization. *Eur. Account. Rev.*, 13(4), 621–641.
- Fajferek, A. (red.) (1999). *Polityka ekonomiczna*. Kraków: Wyd. AE.
- Gos, W., Hońko, S., Szczypa, P. (2014). ABC Sprawozdań finansowych. Jak je czytać, interpretować i analizować (s. 165–170, 205–210). Warszawa: CeDeWu.
- Gostolek, R., Adamowicz, K. (2016). Wpływ siedliskowego typu lasu na miąższościowy współczynnik nasilenia trzebieży. *Acta Sci. Pol. Silv. Colendar. Ratio Ind. Lignar.*, 15(3), 169–174. <http://dx.doi.org/10.17306/J.AFW.2016.3.19>
- Hadaś-Dyduch, M. (2014). Zastosowanie metod taksonomiczno-sieciowych w procesie wyznaczania syntetycznego miernika rozwoju inwestycji. *Zesz. Nauk. WSB Wroc.*, 7(45), 129–142.
- Hamrol, M. (2004). Analiza sytuacji majątkowej, finansowej oraz pokrycia finansowego majątku. W: M. Hamrol (red.), *Analiza finansowa przedsiębiorstwa – ujęcie sytuacyjne*. Poznań: Wyd. AE.
- Henderson, S., Peirson, G., Herbohn, K. F. (2006). *Issues in financial accounting*. Pearson Education Australia, French Forests (NSW).
- Herbohn, K., Herbohn, J. (2006). International Accounting Standard (IAS) 41: what are the implications for reporting forest assets? *Small-Scale For. Econ. Manag. Policy*, 5(2), 175–189.
- Hołuj, A. (2006). Teoretyczne podstawy ochrony środowiska naturalnego w Polsce. *Folia Oecon. Bochn.*, 4, 29–45.
- Janeczko, K., Mandziuk, A. (2010). Koszty edukacji przyrodniczo-leśnej oraz zagospodarowania rekreacyjnego w LKP Puszcza Białowieska. *Stud. Mater. Centr. Eduk. Przyr.-Leśn.*, 12(1), 54–62.
- Jurek, A., Sobczak, T. (2006). Wykorzystanie analizy ekonomicznej do oceny efektywności gospodarowania nadleśnictwa. *Zesz. Nauk. AR Wroc., Roln.*, 87, 203–208.
- Kłoczek, A. (2000). Rentowność gospodarstwa leśnego a formy własności leśnej. *Sylvan*, 5, 5–21.
- Kolodziejczyk, M. (2004). Fundusz Leśny. *Las Pol.*, 12, 20–21.
- Kowalczewski, W. (red.) (2008). *Współczesne paradygmaty nauk o zarządzaniu*. Warszawa: Difin.
- Kożuch, A., Adamowicz, K. (2016). Wpływ kosztów realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu na sytuację ekonomiczną nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie. *Sylvan*, 160(12), 1010–1020.
- Kożuch, A., Ryś, M. (2016). Ocena ekonomicznej efektywności gospodarki leśnej prowadzonej przez Leśny Zakład Doświadczalny w Krynicy. *Leśn. Pr. Bad.*, 77(3), 230–238.
- Kriström, B., Skånberg, K. (2001). Monetary forestry accounting including environmental goods and services. *Forest Systems*, 10(3), 7–26.
- Leszczyński, Z., Skowronek-Mielczarek, A. (2000). *Analiza ekonomiczno-finansowa firmy*. Warszawa: Difin.
- Leszczyński, Z., Skowronek-Mielczarek, A. (2004). *Analiza ekonomiczno-finansowa spółki*. Warszawa: PWE.
- Marszałek, T. (1987). *Ekonomiczne problemy gospodarki leśnej*. Wydawnictwo SGGW–AR w Warszawie.
- Mikołajczyk, M. (2012). *Analiza finansowa przedsiębiorstwa Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Limanowa w latach 2008–2010*. Niepublikowany maszynopis, Wyższa Szkoła Biznesu, Nowy Sącz.
- Petrasova, V., Gecovic, M. (1995). Rentove vzťahy a ich vplyv na organizacne struktury. *Lesn. Casop.*, 1, 31–37.
- Piekutin, J. (2006). Analiza funkcjonowania funduszu leśnego w systemie finansowym Lasów Państwowych na przykładzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu. *Sylvan*, 6, 3–18.

- Piekutin, J., Gruchała, A. (2006). Miejsce i rola funduszu leśnego w systemie finansowym Lasów Państwowych. *Sylvan*, 2, 37–45.
- Ratajczak, E. (2011). Popyt na drewno w Polsce – zmiany strukturalne oraz możliwości zaspokojenia. W: A. Sawicki, J. Szewczykiewicz, G. Szujcka (red.), *Strategia rozwoju lasów i leśnictwa w Polsce do roku 2030* (s. 151–166). Warszawa: IBL.
- Redo, M. (2011). Płatnicy i beneficjenci netto budżetu Unii Europejskiej. *Zesz. Nauk. WSB Wroc.*, 23, 49–60.
- Sadowska, B. (2015). Rachunkowość w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. *Pr. Nauk. UE Wroc.*, 390, 222–233.
- Sierpińska, M., Jachna, T. (1997). *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*. Warszawa: Wyd. Nauk. PWN.
- Szczypa, P. (2016). Rachunkowość nadleśnictw – stan obecny i przyszły w świetle aktualnego stanu nauki i wiedzy z zakresu rachunkowości. *Acta Sci. Pol. Silv. Colendar. Ratio Ind. Lignar.* 15(2), 97–103. <http://dx.doi.org/10.17306/J.AFW.2016.2.12>
- Szramka, H. (1997). Przegląd i próba wyboru metod określania ekonomicznej efektywności bieżącej działalności gospodarczej jednostek Lasów Państwowych. *Pr. Kom. Nauk Roln. Kom. Nauk Leśn. PTPN*, 84, 51–57.
- Szramka, H., Starosta-Grała, M., Adamowicz, K. (2016). Leśnictwo w sektorowym rozwoju gospodarki w Polsce. *Sylvan*, 160(5), 416–423.
- Tarczyński, W., Łuniewska, M. (2003). Dywersyfikacja ryzyka a fundamentalny portfel papierów wartościowych. *Pr. Nauk. AE Wroc.*, 991.
- Van Hulle, K. (1997). The true and fair view override in the European Accounting Directives. *Eur. Account. Rev.*, 6(4), 711–720.
- Waśniewski, T., Skoczylas, W. (2002). *Teoria i praktyka analizy finansowej w przedsiębiorstwie*. Warszawa: Wyd. Fund. Rozw. Rachun.
- Węgrzyn, T. (2013). Dobór spółek do portfela z wykorzystaniem wskaźników finansowych i ich względnego tempa przyrostu. *Analiza w latach 2001–2010*. *Studia Ekonomiczne*, 174, *Innowacje w bankowości i finansach*, 63–74.
- Whittington, G. (2005). The adoption of international accounting standards in the European Union. *Eur. Account. Rev.*, 14(1), 127.

THE EFFECT OF THE FOREST SPECIAL PURPOSE FUND ON VALUES OF INDIVIDUAL ITEMS IN THE BALANCE SHEET OF A FOREST MANAGEMENT UNIT

ABSTRACT

The specific character of forest economy results in a situation when individual units operating under advantageous conditions obtain additional (surplus) economic results such as the differential land rent, while units operating under less advantageous conditions are devoid of these results. In practice we may find two forms of the financial system in forestry. One of them is closely related with the state budget and consists in the financing of forest economy from that budget, while the other consists in the redistribution of a part of income of all forest management units. In Poland the latter solution is used. Redistribution of funds is executed through the financial instrument of the Forest Fund (FL). It affects the balance sheet of enterprises. In view of the fact that data from that balance sheet are used in indicator analyses of the financial standing of enterprises, an important methodological element is related with the identification of the effect of flow of funds connected with FL on specific items of the balance sheet. For this reason in this study it was decided to indicate the effect of sector settlements related with FL on changes in individual items in balance sheets of forest divisions. Based on the analyses it was stated that redistribution of FL influences selected items of the balance sheet of forest divisions. A different effect on components of the balance sheet was observed between forest divisions being net and gross payers. A positive value of the balance from sector settlements causes a proportional increase in balance totals. Due to accounting of FL flows to assets the value of short-term investments and the net income (net profit) entered to liabilities increase. A negative value of the balance from sector settlements does not cause changes in balance totals, whereas the financing structure within liabilities changes, as the net income is reduced by an identical value to that, by which short-term liabilities increase. In this case assets do not change.

Keywords: balance sheet, indicator analysis, special purpose forest fund, accounting